

פרק ז' ^{אוצר החכמה}

מסכת אבות 12:34567

אוצר החכמה

עשיית דברים לעילוי נשמה ^{אוצר החכמה}

דברים נפלאים ולשונות מבהילים, אנו מוצאים בדברי חז"ל בענין תועלת הצדקה לזכות נשמת המת, וכך אמרו חז"ל במדרש תנחומא (ריש פרשת האזינו):

"...יכול משמתו לא יועיל להם הצדקה, תלמוד לומר אשר פדית. מכאן כשפוסקין צדקה בשבילם, מוציאים ומעלין אותן כחץ מן הקשת. מיד נעשה רך ונקי כגדי, ומטהרין אותו כשעה שנולד, ומזין עליו מים טהורין מדלי, וגדל ברוב הנאה כדג הנהנה במים. כך הוא טובל בכל שעה בנהרי אפרסמון ובחלב ובשמן ובדבש, ואוכל מעץ החיים תמיד הנטוע במחיצת הצדיקים, ונופו נוטה על כל שולחן של צדיק וצדיק, והי לעולם".

המדרש

הכוונה בקיום כל מצוה לע"נ הוריו

כך כותב בספר "פלא יועץ" (אות כ' עמ' קנ"ו): "ועיקר הכיבוד הוא שיהא מכבודו במותו, וכל אשר בכוחו למיעבד ליה נייחא נפשא יעשה, מידי יום יום לא ישכח לו - כמו רבים מעמי הארץ שאינם זוכרים את אביהם ואמם אלא ביום יארציט מעט שאומרים קדיש ונותנים מעט צדקה ולומדים מעט.... לדעת ה"פלא יועץ" לא יגרע הבן אפילו יום אחד כל ימי חייו מלומר קדיש וליתן צדקה עבור נפש הוריו, וכדבריו: "ולא יעשה כן ב"ב חודש ויום יארציט לבד, כי מי הוא זה בדור יתום זה, שניקה האיש מעוון במשפט י"ב חודש ואח"כ ינוח ויעמוד לגורלו ולמיחש בעי, ומה גם שאמירת קדישים אינו כדי להצילו מעונש בלבד, אלא גם כן גורלם עילוי לנפש המת". ואשר על כן הוא ממשיך: "הנה כי כן ראוי לבן, שכל ימי חייו תהא דיוקנו של אביו חקוקה בפניו וידמה כאילו צועק מרה מתוך אש להבה ואומר: בני ידידי, חונוני חונוני, הצילו מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, ואף אם חושב שאביו צדיק גמור ותתענג בדשן נפשו, ידמה כאילו נותן לו מטעמים כאשר אהב אביו בעבור תברכהו נפשו, לא יגרע אפילו יום אחד כל ימי חייו מלומר קדיש וליתן צדקה עבור נפש הוריו".

ואמנם בס' "בצל החכמה" (שו"ת, ח"ה סי' כ"ה) מביא בשם הגאון בעל "יד אליהו" (בצוואתו שנדפסה בראש ספרו ח"א): "כי בעת אמירת קדיש תפילה וברכו, ח"ו מלחשוב לעשות בזה נח"ר לנשמה של א' ולהצילו מדינה של גיהנום וחיבוט הקבר, ח"ו לצרף מחשבה זו בעת האמירה ואף קודם האמירה והתפילה, כי בזה תפסידו את כל העמל

והתפילה והקדושה, כי הכלל אשר למעלה אינם סובלים שום כוונה זרה כי אם הכל לשם שמים".

אך הוא מציין, שבספר "שלחן הטהור" (קאמרנא או"ח סי' קל"ב) כותב: "ובכל פעם שמתפלל ואומר קדיש כל ימיו, יכוין לקיים כיבוד אב ואם להעלותן למדריגה עליונה... וכן בכל חידו"ת שמחדש יכוין מצוות כיבוד... ויתן צדקה עבורם כל ימיו ומקיים מצוות כיבוד או"א ממש יותר מכל הכיבוד שבעוה"ז והוא להם לנחת רוח". גם בעל "נסוד ושורש העבודה" בצוואתו לבניו ציווה שיתנו צדקה וילמדו משניות "בשביל נשמתו".

בספר "שלמת חיים" (שו"ת, ח"ד סי' ב'), בתשובת רבי יוסף חיים זונגפלד, אשר נשאל אם טוב לומר בכל דבר טוב שיהיה לע"נ אביו ואמו, כי אולי אינו נחשב כ"כ לשמה? משיב על כך הגרי"ח: "בוודאי אין בזה קפידא, כיון שמצות תוה"ק לכבוד או"א, והכל יעלה לנחת רוח לפניו יתברך כי הוא ציווה!"

הרי לפנינו, שמותר ונכון לכוון שהמצוות שעושה כל ימיו יהיו לע"נ הוריו, אם מתכוין בקיומן שיהיו לכבוד ה' ולע"נ אביו ואמו, והוא להם לנחת רוח ומקיים בזה מצוות כיבוד או"א!

ושוב ראיתי בס' "בתורתו יהגה" (פרק י"א ס"ד) שהביא ממור"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א, שצריך ללמוד לשם שמים, רק שלשני יש זכות שנגרם על ידו תלמוד תורה. ובס' "סוכת שלום" (כלל ב') מצא לזה עצה, שיאמר קודם הלימוד: הנני לומד לקיים מצות בוראי ואני מזכה מלימוד זה לפלוני בן פלוני. [וע"ש בס' הנ"ל שהביא שהעיקר בזה היא התפילה הנאמרת בגמר הלימוד על הנפטר, שזמן עשיית מצוה הוא עת רצון לתפילה, כמו שמצינו בכמה דוכתי].

לעילוי נשמת משה רבינו ע"ה?

בספר קיצור אלשי"ך (מגילת אסתר ט', כ"ב) כתב: "על כן תיקן מרדכי שבכל שנה בפורים יתנו צדקה ומתנות לאביונים עבור נשמת משה".

וכן יעויין בספר "שבלי הלקט" (ענין שבת סי' קכ"ו) שכתב: "ולכך נהגו לומר פרקי אבות משה קיבל תורה מסיני, לומר הרי אנו מספרין בכבודו ושבחו, ובכך תהיה לו מנוחה טובה!"

וכבר למדו מדברי האלשי"ך כמה דברים: א', ששייך לעשות עילוי נשמה גם לנשמת משה רבינו ע"ה, על אף שלא קם בישראל כמשה עוד, ומשום שאין סוף

לתענוג הנצחי בעולם הבא, ולכן אף שעברו אלפי שנים מאז פטירתו, שייך לעלות עוד ועוד בעוה"ב! ועוד למדנו, שגם דבר הנראה לעינינו כדבר ^{אוצר החכמה} פעוט וקל, כנתינת שתי פרוטות לעניים, גם זה מועיל לעילוי נשמה! וגם למדנו שכל יהודי באשר הוא, גם הפשוט ביותר, יכול לעשות עילוי נשמה למשה רבינו ע"ה! ^{אד"ח 1234567}

ברכת "אשר יצר"

שמענו על ת"ח אחד שהיה מכוון הרבה בשמות הק' של התפילה, והפריע לו הדבר לעבור לפני העמוד בימי אבלו, והורה לו הגאון רבי ראובן בענגיס זצ"ל שלא יעבור לפני התיבה, וכשיברך ברכת "אשר יצר" בכוונה - יעשה עילוי נשמה גדול לנפטר.

לעורר את העם לתשובה

הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, אב"ד קוסובה ואביו של מרן ה"חזון איש" זצ"ל, נשא דברי מספר על מות חותנו הג"ר שאול הלוי קצנלבוגן זצ"ל, וכפי שבאו הדברים בס' "גבעת שאול" (נדפס בשנת תשמ"ו יחד עם ספר "שערי תבונה"), הרי חלק ממנו ממה ששייך לענייננו:

במסכת שבת (דף קנ"ג ע"א) אמרו: "אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת - אחים בהספידא דהתם קאמינא". ומפרש רש"י: "בשעת מיתתי התאמץ בהספד שלי שיתחממו ויכמרו רחמי העומדים ויבכו". הביאור בזה, שמע רבי שמריהו יוסף קרליץ מחמיו זצ"ל: האדם נקרא "הולך", כי בכל יום צריך לעלות מעלה מעלה בדרכי ועבודת ה', וכדברי הגר"א מווילנא ז"ל שאם אין האדם משתדל לעלות תמיד מעלה מעלה, על כרחך ירד מטה מטה... אמנם האדם לאחר מיתתו, אשר במתים חפשי מן המצוות והיום לעשותם ולא למחר לעשותם - אז נקרא "עומד".

ובמה יזכה אדם את ארחו להיות "הולך" גם לאחר מותו? בהעמדתו תלמידים הרבה ההולכים בדרכיו, ואשר ממנו יראו וכן יעשו כל הימים.

וזהו מאמר רב לרב שמואל בר שילת: "אחים בהספדאי" - שתחמם את לב הסופדים בהספדאי, שילמדו מדרכי לילך באורחותי, משום "דהתם קאימנא" - פירוש, ששם בעולם הנשמות הנני "עומד" ולא "הולך", אמנם כשיתחממו בלבם ללמוד ממני לילך בדרכי ה' כל הימים, אז אף כשאהי' בעולם הנשמות הנני "הולך", כי פעולת צדקתי נמשכת והולכת ומתוספת תמיד על ידי תלמידי אשר קיבלו דרכי לילך בהם תמיד!

ובזה מדוקדק מאוד דברי המלאך אל יהושע הכהן הגדול: "אם בדרכי תלך ואת משמרתי תשמור - היינו לעצמו - ואף אתה תדון את ביתי - היינו שידריך גם את אחרים בדרכי ה' - ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה" (זכריה ג', ז). שאף כשתהיה בעולם הנשמות בין העומדים האלה, מ"מ אתה תהיה "הולך" תמיד למעלה למעלה ע"י תלמידך ההולכים בדרך ה' על ידי הדרכתך, עכתו"ד. [וע"ש עוד דברים יקרים בענין זה].

ומצאתי גם בקובץ "בית אהרן וישראל" (שנה י' גליון א' עמוד קי"ג), שהובא שם הספדו של רבי מיכל שייאר זצ"ל, אב"ד ווארמס ומנהיג, על הגאון בעל הפלאה זצ"ל, בו האריך בגודל מעלת ההספד שאם מעוררים את העם לתשובה, זכות גדול הוא להנפטר, שגם במותו גורם לזכות את הרבים, וזהו עניין "יקרא דשכבי" שבהספד, שהוא לנחת רוח לנפטר. והוא ממשיך לבאר מאמר הכתוב (ירמיהו כ"ב, י'): "אל תבכו למת... בכו בכו להולך": "להצדיק המת אל תבכו - כי הוא הולך למנוחות, בכו בכו ל"הולך" שנאבד מן הצדיק שעתה הוא "עומד" ולא "הולך"...

על ידי שמחממים את הציבור בהספד, ומתעורר העם לתשובה, מוסיף הדבר זכויות רבות לנפטר, וזוכה הוא להתעלות גם שם!

עשיית חסד לעילוי נשמה!

סיפר הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, כי אורו עיניו כאשר שמע מפה קדשו של מרן ה"חזון איש" זצ"ל ששלח אברך אחד לדאוג לאיזה אשה חולנית, ואותו אברך אמר לחזו"א שיש לו יארציט וכי צריך הוא להתפלל מנחה לפני העמוד. אמר לו החזו"א: מה העניין להתפלל לפני העמוד - לעילוי נשמה, הנה המצוה הזאת שתדאג לחולה תהיה לעילוי נשמה!... (מובא בס' "מעשה איש" ח"א עמ' פ"ג).

על הסבא מקעלם זצ"ל מובא, שבקבלותיו לזכר נשמת אמו לאחר פטירתה, הדגיש בעיקר - לאחר "קביעת עתים לתורה ולמוסר בכל יום דוקא" - את אהבת הבריות והזהירות מלשון הרע! (ספר "תנועת המוסר" חלק ב').

וכתב אלי הג"ר חנוך העניך קרלנשטיין זצ"ל, כי שמע מאביו הגאון רבי צבי שליט"א, שבתוך השנה לפטירת מרן הרב מפוניבז' זצ"ל אמר מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל בכינוס תלמידים, וזעק: מה אתם עושים לעילוי נשמת הרב זצ"ל? והרי כולכם חייבים לו הכרת הטוב! והמשיך ואמר: אני כל יום שובר מידה לעילוי נשמתו!

להדפיס מחידושי

כמה פעמים, כשהיה מגיע מרן הגרי"י קניבסקי זצ"ל לניחום אבלים, על פטירת גדולי תורה או לומדי תורה, רח"ל, היה שואל את האבלים אם נשאו כתבי יד של חידושי-תורה מהנפטר, והיה מזרז מאוד להדפיסם, והיה אומר: יש בזה נחת רוח גדול ^{הנפטר} לנשמתו שיתבדרון דברי תורה שלו בעולם ויהיו שפתותיו דובבות בקבר, ויתרבו זכויותיו על ידי שיהגו בדברי תורה שלו, ויש בזה עניין גדול של "מכבדו במותו", והיא טובה גדולה ^{הנפטר} להנפטר...

"נדרשתי ללא שאלוני", כותב ה"קהלות יעקב" באחד מאגרותיו, "על דבר מצוה רבה לענ"ד, בהיות שהגאון ר' יוזפא דוידובסקי ז"ל... ונפטר לב"ע עוד לפני המלחמה בלי זש"ק... מצוה רבה להוציא לאור חידושי תורתו לזכות נשמתו... (ספר "קריינא דאגרתא" חלק ב' סי' רי"ב).

ובספר נוטריקן (לה"פרי מגדים" קו ב') כתב שע"י כתיבת חידו"ת זכרו לנצח, אם זוכה מעתיקים ספרו מדור לדור ולומדים בהם, וע"י זה זוכה הנפש להלך ממדריגה למדריגה, כי האדם נקרא "הולך", נמצא הולך בעוה"ז ממעלה למעלה, ואף כי אחרי מותו "הולך" הוא, זכות הרבים תלוי בו, לומדים מתורתו והנפש מתעלה, הולך ומוסיף בכל יום, ע"ש.

ועי' שו"ת "בית יצחק" (או"ח סימן כ"ד) שכתב שזכות גדולה יש למת במה שכותבים "ספר תורה" במעותיו ובגרמתו, והביא מספר חסידים (סי' תשמ"ז) שיש ענין כפרה למת בשקורין בס"ת שהוא נדב, ע"ש.

^{הנפטר}

לתרום ספרים עבור

בנו של יהודי יקר אחד מתל-אביב, הגיע אל רבינו בעל "קהלות יעקב". אביו נולד בביאליסטוק, והיה תומך נלהב בכולל חזו"א ובספרי "קהלות יעקב". בנו הניח סכום כסף עבור הדפסת ספרי קה"י, ואמר לו רבינו: עתה אינני מדפיס ספר, ואני ירא לקחת כסף בשביל העתיד כי מי יודע מה ילד יום...

הבן הציע לרכוש ספרים בסכום הזה, והשיבו רבינו, כי בדרך כלל הוא מוכר רק ספר אחד או שניים, והוסיף מיד: אבל הואיל ואביכם היה מתמכין דאורייתא, ראוי לעשות זכויות לנשמתו. ולכן הנני מסכים למכור לכם ספרים בסכום הזה, וזה יוצא בס"ה 12 מערכות של הספרים, ויחולקו לישיבות ובתי מדרשות, ויתנו עליהם חותמת שניתן לעילוי נשמת האבא, ואם ילמד מישהו בספר אפילו דבר תורה אחד

- יהיה זה זכות להנפטר שהספר נתרם לזכותו. וזכות לימוד התורה שיתגלגל על ידו - הלא היא זכות עצומה לטובת נשמתו...

אוצר החכמה

נשיאות כפיים לעילוי נשמה

סיפר רבי יצחק הכהן הלברשטט זצ"ל: ביום היארצייט לאבי ז"ל, רציתי לגשת ולעבור לפני העמוד במניין אצל מרן החזו"א, ועלתה השאלה: כהן אני, וכיצד אנהג ב"נשיאות כפיים" (עי' משנה ברורה סי' קכ"ח סקע"ו, ואמנם החזו"א כמדומה שלכתחילה יעץ שלא יגש לתיבה). במניין התפלל כהן נוסף, ונגשתי לשאול את החזו"א אם אשא כפי בזמן שאני ש"ץ? ומיד שאל: למה אתה רוצה להתפלל לפני העמוד? ועניתי כי יש לי יארצייט. והמשיך לשאול אותי: ומה העניין להתפלל לפני העמוד ביארצייט? חשבתי שהוא שואל בתמימות, ואמרתי כי הדבר גורם לעילוי נשמת הנפטר. ואז אמר לי: זאת אומרת, אתה רוצה לזכות את הציבור שיענו "אמן" אחר ברכותיך, וזה יהיה לעילוי נשמת האבא. תדע לך שלכרך את העם ברכת כהנים, שהיא מצות עשה דאורייתא, הוא זיכוי יותר גדול בשביל אביך, וממילא אל תתפלל לפני העמוד! ... (מובא בס' "מעשה איש" ח"ב עמ' צ"ה).

סיפר הרב שלמה לורנץ שליט"א: הייתי באנגליה לערוך מגבית למען מפעלי צא"י, בראש השנה שהיתי במלון ובזמן התפילה נוכחתי לראות שהיתה בעייה במחיצה המבדלת בין אנשים לנשים. עקב כך החלטתי שלא אתפלל עמהם, והתפללתי ביחידות. אחר-כך נזכרתי שבראש השנה היה לי יארצייט על אבי ז"ל, וכי שכחתי לומר קדיש. באתי לחזו"א ואמרתי: אם עסקנותי גורמת לי לא לומר קדיש על אבי ז"ל, הרי זו סיבה שאפסיק אותה. הגיב החזו"א ואמר: מה אתה מדבר? אמרת קדיש! אמרתי: כפי המונח בזכרוני לא אמרתי קדיש... ואז אמר לי: וכי מהו עניינה של "קדיש"? שעושים דבר לעילוי נשמה של הנפטר. מה שאתה עסקת במגבית לטובת הציבור, בצירוף הלב נשבר שלא יכלת להתפלל במקום ההוא - אין לך עילוי נשמה גדול מזה, ותמשיך בעבודתך! (מובא בס' "מעשה איש" חלק ב' עמ' קכ"ג).

עלייה לקבר או תלמוד תורה

אחד ממקורביו של מרן החזו"א זצ"ל שאלו אם לנסוע מת"א לכפר הרוואה (דרך ארוכה בימים ההם), בכדי לעלות על ציון אביו ז"ל ביום השנה לפטירתו, ואמר לו החזו"א: בשבילך עדיף שתלמד משניות! (מובא בס' "מעשה איש" ח"ג עמ' ע"ב).

שנים ספורות לאחר פטירת אברך חשוב ז"ל, אסף אחד מבני המשפחה, מניין בחורי ישיבה שיעלו על קברו ביום השנה. הלה חשש מפני ביטול תורה, ונכנס להתייעץ עם מרן הגרי"י קניבסקי זצ"ל. אמר לו רבינו: תבטל את זה. מה שלומדים תורה מועיל לו, ומה שלומדים משניות לע"נ גם מועיל, ואם תיגש לעמוד לע"נ גם זה מועיל לו, אף שאתה לא "בן". מה שיילכו לבית הקברות אין מזה שום תועלת, לא לו ולא לכם - תבטל הנסיעה!

ומעשה במנהל "חדר" שהיה רגיל לצאת מידי שנה לחו"ל בשליחות מצוה למען ה"חדר", והגיע פעם לפני מרן בעל "קהלות יעקב" זצ"ל ובפיו שאלה: אמו נפטרה, והוא עדיין בתוך שנת האבל, וחששו גדול שלא יוכל לעמוד תמיד באמירת קדיש במניין ובתפילה לפני העמוד בעת מסעו בחו"ל, האם לבטל באותה שנה את הנסיעה לחו"ל?

"אם יש לך אח האומר קדיש", השיב לו רבינו, "העניין קל יותר, ובכלל, הלוא כל עניין הקדיש והתפילה לפני העמוד הם לעילוי נשמת הנפטר, ונסיעתך לחו"ל לצורך מצוה לגייס כספים עבור ה"חדר" - אין לך עילוי נשמה גדול מזה עבורה!"

תפילה בהישיבה

שמעתי מחכם אחד, שבשנת אבלותו על אמו ע"ה היה מתפלל בישיבת פוניבז', כדרכו מאז ומתמיד, ומספר הפעמים שהיה עובר לפני התיבה היו מעטים, מחמת ריבוי האבלים רח"ל שהתפללו שם. מלבד אמירת ה"קדיש" בסוף התפילה, שהיו אומרים כל האבלים יחד, ישב והתפלל על מקומו...

הוא התייעץ עם מרן הגרא"מ שך זצ"ל, והורה לו שתפילה בהישיבה עדיפה על תפילה בבהכ"ס אחר, גם על חשבון העמוד! רק לאחר שמצא מניין "ישיבתי" במקום אחר, ורק לאחר שהרגיש שלאביו יש קצת קפידא בעניין, הורה לו מרן זצ"ל שיכול ללכת להישיבה ההיא, שם נמצא לו עמוד ריק! בהזדמנות אחרת הורה מרן זצ"ל לבחור יתום, שעמד במצב שלא עבר לפני העמוד, שבכל זאת, לבל יבטל מתפילה בהישיבה!

בחור ישיבה שהיה יתום, שאל ממרן החזו"א זצ"ל, היות ובישיבה בה הוא לומד, אינו יכול לעבור לפני התיבה (כנראה שהיה שם חיוב אחר), ובישיבה התפללו במתינות, האם יילך לחפש אחר איזה מניין בעיר בכדי שיוכל להתפלל לפני העמוד, ואמר לו החזו"א: מוטב שתתפלל במתינות בישיבה ותאמר קדיש, מאשר מה שתתפלל לפני התיבה במהירות ובמחטף (מובא בס' "מעשה איש" ח"ה עמ' ק"ח).

הוראות ממרן ה"חזון איש" זצ"ל

סיפר ת"ח אחד: חברי התרחץ בים בחורף (מבחינה בריאותית היה זקוק לכך), טבע, ובחסדי ה' ניצל ממות לחיים. היה לו ספק האם בעת שטבע היה צריך לקרוא ק"ש או שמא הנה עדיף לומר וידוי, ושאל למרן החזו"א זצ"ל, והכריע לו: וידוי קודם לק"ש! (מובא בס' "מעשה איש" חלק ז' עמ' קל"ח).

אמר, כי מעלה גדולה ועצומה לטובת נשמת הנפטר כאשר יושבים עליו "שבעה" בחדר הבית שבו הוא נפטר (מובא בס' "מעשה איש" ח"ג עמ' קמ"ט).

תפילת "אנא" - בחודש הי"ב ולאחריו

בשו"ת זקן אהרן (תנינא יו"ד סי' פ"ד) כותב רבי אהרן וולקין זצ"ל אודות התפילה לע"נ - תפילת "אנא" - לאומרה אחר הלימוד, אם רשאי לאומרה גם בחודש הי"ב שמפסיקין כבר מלומר קדיש, ואם רשאי לאומרה גם לאחר י"ב חודש של אבילות? והעלה שבאמת גם בחודש הי"ב ולאחריו היה צריך לומר "קדיש", דכל שיש בו משום עילוי נשמה - דהא קדיש אומרים גם בשבת ויו"ט שאין גיהנום שולט בהם - אין נפק"מ בין שנה ראשונה לשאר שנים, ובס' "פלא יועץ" כתב שלטעם המקובלים צריך כל ימיו לומר קדיש, אלא דאנן פוסקין מלומר קדיש יען ובאמירת הקדיש יש בו גם משום הצלה והקלה ממשפט ויסורי גיהנום, ומשום שלא יהיה בזיון לאביו שיאמרו שמחזיקו לאביו לרשע, לכן פוסקין לומר קדיש בחודש הי"ב, אבל בתפילות המיוחדות רק לסגולת עילוי נשמה, כמו תפילת "אנא" שאומרים לאחר הלימוד, שכל הדברים הנאמרים בה הם רק תפילה ובקשה להעלות נשמת המת, פשוט שצריך לאומרה גם בחודש הי"ב, וגם תמיד מתי שידבנו לבו לבקש רחמים עבור נשמת אביו ואמו.

השגחה מיוחדת מן השמים על יתומים רח"ל!

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, כתב לאחר פטירת גיסו האברך רבי זלמן טראני ז"ל, ושלחו לגיסתו לנחם אותה עם בניה, וז"ל בין השאר:

"והנה אנו רואים בבירור בעולם, שרוב הנערים המצליחים בתורה וחכמה ויראה ומו"מ – הם יתומים, כי הקב"ה משגיח בהשגחה מיוחדת עליהם, כי הוא מרחם יתום". (המכתב במלואו מובא בס' "פני ברוך" עמ' קכ"ט).

אוצר החכמה

וכך כותב מו"ר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שליט"א במכתב עידוד וניחום לבן תורה שהתייתם רח"ל: "מתוך המציאות אנו רואים, שהקב"ה נותן את הסייעתא דשמיא, וממשפחות אלו יוצאים גדולי תורה ומרביצי התורה בכלל ישראל" (מובא בס' "דרכי החיים" ח"א עמ' נ"ד).

אוצר החכמה

אוצר החכמה

אוצר החכמה

